

บทที่ 5

ผลการวิจัย การอภิปราย และข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาถึงที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ในด้าน

1. สภาพของที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ว่าอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้หรือไม่
2. การดำเนินงานของที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ว่ามีการดำเนินงานตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้หรือไม่
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของกรรมการที่อ่านหนังสือฯ หรือผู้รับผิดชอบที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ว่ามีความเห็นอย่างไรต่อที่อ่านหนังสือฯ ที่รับผิดชอบ

ระเบียบวิธีวิจัย

1. แบบการวิจัย
การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบสำรวจเชิงบรรยาย เพื่อนำผลที่ได้มาเปรียบเทียบและประเมินค่ากับเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้
2. กลุ่มตัวอย่าง
คือ ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านใน 14 จังหวัดภาคใต้ และผู้ดูแลที่อ่านหนังสือฯ เหล่านั้น จำนวน 89 แห่ง และ 89 คน
3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
 - 3.1 แบบสัมภาษณ์แบบมีแบบแผน
 - 3.2 แบบสังเกตที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
ใช้ค่าร้อยละ และนำค่าร้อยละนั้นมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์การประเมินที่ได้วางไว้แล้ว

ผลการวิจัย

1. สรุปผลวิจัยโดยทั่วไป

ผลการวิจัยด้านลักษณะทางกายภาพและครุภัณฑ์ ของที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ส่วนใหญ่สรุปได้ดังนี้คือ ตั้งอยู่ในเขตชุมชน (ร้อยละ 58.63) ใกล้ถนนใหญ่ (ร้อยละ 27.10) และไปมาสะดวก (ร้อยละ 27.10) เป็นอาคารเอกเทศ (ร้อยละ 87.64) มีพื้นที่โดยประมาณ 20 - 24.9 ตารางเมตร (ร้อยละ 30.34) มีเสียงรบกวนในระดับปานกลาง (ร้อยละ 43.83) ตัวอาคารแข็งแรง (ร้อยละ 30.95) บริเวณภายนอกสะอาด (ร้อยละ 40.46) มีการตกแต่งภายในด้วยรูปภาพ (ร้อยละ 27.67) และป้ายประกาศ (ร้อยละ 27.67) ไม่มีไฟฟ้าในอาคาร (ร้อยละ 58.43) ไม่มีไม้ท่อนหนังสือพิมพ์ (ร้อยละ 38.20) มีชั้น/ตู้สำหรับเก็บหนังสือพิมพ์ วารสาร (ร้อยละ 53.93) สำหรับหนังสือ (ร้อยละ 64.04) ส่วนใหญ่มีโต๊ะจำนวน 1-2 ตัว (ร้อยละ 76.41) เก้าอี้จำนวน 1-2 ตัว (ร้อยละ 39.32) มีป้ายชื่อที่อ่านหนังสือฯ (ร้อยละ 83.15) ข้อความที่ระบุบนป้ายส่วนใหญ่มีแต่ชื่อที่อ่านหนังสือฯ (ร้อยละ 59.20) ที่อ่านหนังสือฯ ส่วนใหญ่มีป้ายประกาศ (ร้อยละ 98.88) แต่ไม่มีรายชื่อของคณะกรรมการปรากฏในที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน (ร้อยละ 56.18) และไม่มีป้ายประกาศเชิญชวนให้ไปใช้ที่อ่านหนังสือฯ ปรากฏในหมู่บ้าน (ร้อยละ 51.69)

ด้านสิ่งพิมพ์ สรุปได้ว่าส่วนใหญ่รับหนังสือพิมพ์ 2 ฉบับ (ร้อยละ 62.92) 1 ในจำนวนนั้นคือหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ (ร้อยละ 45.41) ไม่มีหนังสือพิมพ์ฉบับอื่นในที่อ่านหนังสือฯ (ร้อยละ 74.16) การจัดเก็บสิ่งพิมพ์ สรุปได้ว่าหนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่งติดไว้กับกระดานคำหรือป้ายประกาศ (ร้อยละ 36.58) หนังสือพิมพ์มีไม้ท่อนวางบนที่อ่านหนังสือพิมพ์ (ร้อยละ 47.13) วารสารรวมกองไว้บนชั้น/ตู้โดยไม่แยกรายชื่อ (ร้อยละ 70.27) หนังสือเก็บรวมกับวารสาร จุลสารโดยไม่แยกหมวดหมู่ (ร้อยละ 65.85) จุลสารรวมกับหนังสือและวารสาร (ร้อยละ 58.06) และส่วนใหญ่หนังสือพิมพ์ฉบับย้อนหลังจะอยู่ครบย้อนหลัง 3 วัน (นับจากฉบับล่าสุด) รวม 6 ฉบับ (ร้อยละ 34.83)

ด้านผู้ใช้ พบว่าส่วนใหญ่ผู้ใช้มาใช้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านในช่วงเวลา ที่สังเกตมีจำนวน 1-10 คน (ร้อยละ 88.77) ทั้งชายและหญิงมักจะมาใช้ในเวลาบ่าย (ร้อยละ 45.73 และร้อยละ 49.34 หลังจากการอ่านแล้วส่วนใหญ่ผู้อ่านมีการพูดคุยกันบ้างเล็กน้อย (ร้อยละ

77.53) ประโยชน์ที่ผู้ใช้ได้รับจากที่อ่านหนังสือ นอกเหนือจากการอ่านคือ การได้พูดคุยกับเพื่อนบ้าน (ร้อยละ 42.53)

ผลการสัมภาษณ์ผู้ดูแลที่อ่านหนังสือ หรือกรรมการในคณะกรรมการที่อ่านหนังสือ ที่ได้รับมอบหมายโดยตรงให้รับผิดชอบดูแลที่อ่านหนังสือ สรุปได้ว่า ส่วนใหญ่ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ดูแลที่อ่านหนังสือ โดยการแต่งตั้งจากคณะกรรมการที่อ่านหนังสือ (ร้อยละ 55.06) จำนวนคณะกรรมการส่วนใหญ่มี 5-7 คน (ร้อยละ 83.15) และไม่มีผู้ใดได้รับการอบรม จากศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน (ร้อยละ 42.70) ในเรื่องผู้ใช้ ผู้ดูแลที่อ่านหนังสือให้ความเห็นว่า ส่วนใหญ่ผู้ใช้มาที่ใช้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านวันละมากกว่า 20 คน (ร้อยละ 43.82) มาใช้ในวันอาทิตย์ (ร้อยละ 29.85) ตอนเย็น (ร้อยละ 37.60) ฤดูร้อน (ร้อยละ 64.04) ผู้ใช้ชอบอ่านหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ (ร้อยละ 66.67) นอกจากหนังสือพิมพ์แล้วยังชอบอ่านวารสาร (ร้อยละ 56.18) หลังจากการอ่านแล้วมีการพูดคุยกันต่อถึงเรื่องที่อ่าน (ร้อยละ 92.13) นอกจากการอ่านแล้วผู้ใช้อย่างใช้ที่อ่านหนังสือ เพื่อพูดคุยกับเพื่อนบ้านด้วย (ร้อยละ 45.90)

กรรมการหรือผู้รับผิดชอบเป็นผู้ไปรับหนังสือพิมพ์จากร้านค้ามายังที่อ่านหนังสือ (ร้อยละ 45.83) ซึ่งผู้รับผิดชอบจะเป็นผู้ทวงถามด้วยในกรณีที่หนังสือพิมพ์ล่าช้า (ร้อยละ 66.29) หนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่จะมาถึงที่อ่านหนังสือ ในวันเดียวกันกับที่หนังสือพิมพ์วางตลาด (ร้อยละ 52.81) ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านส่วนใหญ่ไม่ได้รับวารสาร (ร้อยละ 94.38) งบประมาณที่ใช้สำหรับหนังสือพิมพ์ วารสาร และหนังสือ ได้จากงบประมาณของกรมการศึกษาออกโรงเรียน (ร้อยละ 89.36, 100.00 และ 55.00) ที่อ่านหนังสือ ที่รับวารสาร วารสารจะมาถึงที่อ่านหนังสือ ภายในเวลา 16-20 วัน นับจากวันที่วารสารออกเผยแพร่ (ร้อยละ 40.00) หนังสือพิมพ์ฉบับล่วงหน้า เก็บไว้ให้บริการในที่อ่านหนังสือ อย่างน้อย 1 สัปดาห์ (ร้อยละ 68.54) สิ่งพิมพ์อื่น ๆ ได้แก่ จุลสาร เอกสาร หนังสือพิมพ์ฝาผนัง จะได้รับโดยการบริจาคจากหน่วยงานราชการต่าง ๆ (ร้อยละ 56.25)

ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านส่วนใหญ่ไม่อนุญาตให้ยืมสิ่งพิมพ์ออกไปอ่านนอกที่อ่านหนังสือ (ร้อยละ 68.54) การดำเนินงานสิ่งพิมพ์ (การลงทะเบียน ประทับตรา) พบว่า หนังสือพิมพ์ไม่ได้ดำเนินการใด ๆ (ร้อยละ 56.18) หนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์ฝาผนัง และจุลสารไม่ได้ดำเนินการใด ๆ (ร้อยละ 28.09, 24.72, 16.85 และ 22.47 ตามลำดับ) แต่มีข้อ

น่าสังเกตว่า การดำเนินงานสิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์ฝ่ายหนึ่งและจุลสาร มีผู้ไม่ตอบแบบสอบถามสูงถึงร้อยละ 57.30, 55.05, 71.91 และ 64.04 ผู้ดูแลที่อ่านหนังสือฯ มากุแลที่อ่านหนังสือฯ ทุกวัน วันละครั้ง (ร้อยละ 60.67) ส่วนใหญ่ไม่ได้เก็บสถิติใด ๆ (ร้อยละ 87.64) และผู้ดูแลที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านแสดงความสนใจที่อ่านหนังสือฯ โดยการชักชวนชาวบ้านให้มาใช้ที่อ่านหนังสือฯ (ร้อยละ 43.14)

คณะกรรมการที่อ่านหนังสือฯ มีการประชุมกันทุกเดือน (ร้อยละ 37.08) ในการประชุมแต่ละครั้งคณะกรรมการจะมาประชุมกันเกินครึ่ง (ร้อยละ 52.70) ผู้ดูแลที่อ่านหนังสือฯ ใช้วิธีการชักชวนบุคคลในครอบครัวญาติพี่น้องใกล้ชิดให้มาใช้ที่อ่านหนังสือฯ (ร้อยละ 32.52) ส่วนการสนับสนุนจากประชาชนในหมู่บ้านที่มีต่อที่อ่านหนังสือฯ ในด้านวัสดุ หรือกำลังกายนั้นได้รับในระดับปานกลาง (ร้อยละ 57.30) คณะกรรมการหมู่บ้านมีส่วนร่วมต่อการวางแผน ปรับปรุงที่อ่านหนังสือ (ร้อยละ 85.39) ส่วนผู้อ่านมีส่วนร่วมในการเสนอแนะสิ่งพิมพ์ ที่ต้องการอ่าน (ร้อยละ 53.93) ซึ่งสิ่งพิมพ์ที่ได้รับการเสนอชื่อเหล่านั้นจะส่งต่อไปยังกรมการศึกษานอกโรงเรียน (ร้อยละ 56.25)

มีการใช้ที่อ่านหนังสือฯ จัดกิจกรรมอื่น ๆ ของหมู่บ้านเป็นประจำทุกเดือน (ร้อยละ 41.94) ซึ่งกิจกรรมคือการประชุม (ร้อยละ 47.48) หน่วยงาน 4 กระทรวงหลักคือ หน่วยงานราชการที่เข้าไปมีส่วนร่วมในการสนับสนุนหรือใช้ที่อ่านหนังสือฯ (ร้อยละ 96.77) ส่วนการตรวจเยี่ยมจากเจ้าหน้าที่จากกรมการศึกษานอกโรงเรียนที่รับผิดชอบที่อ่านหนังสือฯ โดยตรงมี 1-5 ครั้ง/ปี (ร้อยละ 55.06) ปัจจัยที่ทำให้ที่อ่านหนังสือฯ ประสบความสำเร็จนั้น ผู้ให้สัมภาษณ์ระบุว่าคือความร่วมมือ ความสามัคคีในหมู่บ้าน (ร้อยละ 26.05) และปัญหาที่พบในการดำเนินงานที่อ่านหนังสือฯ ส่วนใหญ่คืองบประมาณน้อย (ร้อยละ 25.44) และอาชีพของประชาชนในหมู่บ้านที่เป็นกลุ่มประชากรตัวอย่างคือ กสิกรรม (ร้อยละ 51.53)

2. เกณฑ์มาตรฐานที่อ่านหนังสือฯ กับผลการวิจัย

เกณฑ์มาตรฐานที่อ่านหนังสือฯ	ผลจากการวิจัย (คิดเป็นร้อยละ)	คุณภาพที่อ่าน หนังสือ
2.1- สภาพของที่อ่านหนังสือฯ		
2.1.1 ที่อ่านหนังสือฯ ตั้งอยู่ในที่ชุมชน เดินทางไปมาสะดวก	58.63	ดี
2.1.2 อาคารที่อ่านหนังสือฯ เป็น อาคารโดยเอกเทศ	87.64	ดีมาก
2.1.3 ที่อ่านหนังสือฯ เป็นสมาชิก หนังสือพิมพ์ 2 ฉบับ	62.92	ดี
2.1.4 มีป้ายประกาศหรือกระดาน 1 แผ่น	98.88	ดีมาก
2.1.5 มีป้ายเชิญชวนให้ไปใช้ที่อ่าน หนังสือฯ หรือข้อความอื่น ๆ อย่างน้อยหมู่บ้านละ 1 แห่ง	12.36	ควรปรับปรุง
2.1.6 มีโต๊ะสำหรับอ่านหนังสือ อย่างน้อย 1 ตัว	76.41	ดีมาก
2.1.7 มีเก้าอี้หรือม้านั่งสำหรับอ่าน หนังสือ นั่งได้อย่างน้อย 6 คน	10.11	ควรปรับปรุง
2.1.8 มีที่วางหนังสือพิมพ์อย่างน้อย 1 ที่ มีไม้หนีบวางได้ 5-9 ฉบับ	23.60	ควรปรับปรุง
2.1.9 มีตู้หรือชั้นวางหนังสืออย่างน้อย 1 ตู้หรือ 1 ชั้น	64.04	ดี
2.1.10 มีป้ายชื่อคณะกรรมการที่อ่าน จำนวน 1 ป้าย	43.82	พอใช้

เกณฑ์มาตรฐานที่อ่านหนังสือฯ	ผลจากการวิจัย (คิดเป็นร้อยละ)	คุณภาพที่อ่าน หนังสือ
2.1.11 มีป้ายชื่อที่อ่านหนังสือฯ ขนาด พอเหมาะกับตัวอาคาร 1 ป้าย	83.15	ดีมาก
2.2 การดำเนินงาน		
2.2.1 ด้านสิ่งพิมพ์		
2.2.1.1 คำเนิการให้หนังสือพิมพ์ ฉบับปัจจุบัน ไปถึงที่อ่าน หนังสือฯ อย่างช้าภายใน 2 วัน นับจากหนังสือพิมพ์ ฉบับนั้นวางแผงแพร่	82.02	ดีมาก
2.2.1.2 หนังสือพิมพ์ฉบับล่วงเวลา เก็บไว้บริการในที่อ่านหนังสือฯ อย่างน้อย 1 สัปดาห์	68.54	ดี
2.2.1.3 การลงทะเบียนหนังสือ	6.74	ควรปรับปรุง
2.2.1.4 มีการลงทะเบียนหนังสือพิมพ์	11.24	ควรปรับปรุง
2.2.2 ด้านการดำเนินงานที่อ่านหนังสือฯ		
2.2.2.1 มีการชักชวนประชาชนในหมู่บ้าน ให้การสนับสนุนวัสดุหรือกำลัง ภายในการจัดที่อ่านหนังสือฯ อย่างน้อยในระดับปานกลางขึ้นไป	77.53	ดีมาก
2.2.2.2 มีการเก็บสถิติผู้ยืมและผู้อ่าน อย่างสม่ำเสมอ	12.36	ควรปรับปรุง

เกณฑ์มาตรฐานที่อ่านหนังสือฯ	ผลจากการวิจัย (คิดเป็นร้อยละ)	คุณภาพที่อ่าน หนังสือ
2.2.2.3 มีหน่วยงานที่ไปจัดกิจกรรม เพื่อเสริมความรู้และประสบการณ์ให้แก่ประชาชนในที่อ่าน หนังสือของรัฐและภาคเอกชน	69.66	ค
2.2.2.4 มีการนิเทศตรวจเยี่ยมจาก เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบอย่างน้อย 1 ครั้ง/แห่ง	87.65	ค
2.2.3 ด้านกรรมการที่อ่านหนังสือฯ		
2.2.3.1 มีจำนวนกรรมการที่อ่านหนังสือฯ ที่ได้รับการอบรม แห่งละ ไม่น้อยกว่า 5 คน	7.86	ควรปรับปรุง
2.2.3.2 มีกรรมการผลัดเปลี่ยนกันมาดูแล ที่อ่านหนังสือฯ ทุกวัน ๆ ละครั้ง	60.86	ค
2.2.3.3 มีการประชุมคณะกรรมการที่อ่าน หนังสือฯ ปีละ 5-12 ครั้ง	55.06	ค
2.2.3.4 ในการประชุมแต่ละครั้ง มี กรรมการมาร่วมประชุมอย่างน้อยเกินครึ่งหนึ่งของจำนวนคณะกรรมการที่มี	95.94	ดีมาก
2.2.4 ด้านผู้ใช้		
2.2.4.1 มีผู้มาอ่านหนังสือเฉลี่ยวันละ 20 คน	43.82	พอใช้

เกณฑ์มาตรฐานที่อ่านหนังสือ	ผลจากการวิจัย (คิดเป็นร้อยละ)	คุณภาพที่อ่าน หนังสือ
2.2.4.2 มีการพูดคุยกันต่อถึงเรื่อง ที่อ่านหนังสือ หลังจาก เสร็จสิ้นการอ่านแล้ว	92.13	ดีมาก

3. ประสิทธิภาพของที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน

3.1 ด้านสภาพที่อ่านหนังสือ เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานที่อ่านหนังสือ ที่อยู่ในเกณฑ์ระดับดีมาก มีอยู่ 4 ข้อ ซึ่งสรุปได้ว่าที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านใน 14 จังหวัดภาคใต้ ส่วนใหญ่มีประสิทธิภาพในระดับพอใช้

3.2 ด้านการดำเนินงานที่อ่านหนังสือ เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน ที่อ่านหนังสือ ที่อยู่ในเกณฑ์ระดับดีมาก มีอยู่ 5 ข้อ จึงสรุปได้ว่าที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านใน 14 จังหวัดภาคใต้ ส่วนใหญ่มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับพอใช้

ดังนั้น สภาพและการดำเนินงานที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน มีประสิทธิภาพที่จะสนองวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ในระดับพอใช้

การอภิปรายผล

การอภิปรายผลใช้หลักเกณฑ์มาตรฐานที่อ่านหนังสือ เป็นกรอบสำหรับการอภิปราย

1. สภาพที่อ่านหนังสือ ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับมาตรฐานที่ได้ทำไว้ในอดีตหลายเรื่อง คือ สภาพที่อ่านหนังสือ อยู่ในระดับพอใช้ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคกลาง 2523 ; กรมการศึกษานอกโรงเรียน, กองแผนงานและวิจัย 2524 ; กรมการศึกษานอกโรงเรียน 2531) เหตุที่เป็นเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะที่อ่านหนังสือจัดตั้งขึ้นเพื่อสนองนโยบายความร่วมมือระหว่างรัฐกับประชาชน ดังนั้นความร่วมมือร่วมใจของประชาชนในหมู่บ้าน

ความเอาใจใส่ของคณะกรรมการที่อ่านหนังสือฯ รวมทั้งความเอาใจใส่ของคณะกรรมการหมู่บ้าน น่าจะเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ที่อ่านหนังสือฯ ประสบความสำเร็จได้ ถึงแม้ว่าผลการวิจัยของกรม การศึกษานอกโรงเรียน, กองแผนงานและวิจัย (2527) จะระบุว่า การมีผู้ดูแลไม่มีความสัมพันธ์ กับประสิทธิภาพของการจัดที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน แต่งานวิจัยชิ้นนี้ผู้วิจัยเองยังไม่มั่นใจใน ผลที่ได้ เพราะได้ตั้งข้อสงสัยว่า การวิจัยในเรื่องดังกล่าวอาจจะมี "จุดอ่อนของการวิจัยใน เรื่องวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล วิธีวิเคราะห์ข้อมูล และการเลือกกลุ่มตัวอย่าง" (กรมการ การศึกษานอกโรงเรียน, กองแผนงานและวิจัย 2527 : 56) แต่ผลการวิจัยในเรื่องเดียวกันพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสัมพันธ์ในเชิงบวก กับประสิทธิภาพของการจัดที่อ่านหนังสือ ประจำหมู่บ้าน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของงานวิจัยชิ้นนี้ที่ว่า ความร่วมมือ ความสามัคคี ในหมู่บ้าน เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ที่อ่านหนังสือฯ ประสบความสำเร็จ ดังนั้นผู้วิจัยค่อนข้างจะ เชื่อว่าที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านจะมีสภาพดีมากขึ้นเพียงใดขึ้นอยู่กับความร่วมมือร่วมใจของสมาชิก ในแต่ละหมู่บ้านเป็นประเด็นหลัก

2. การดำเนินงานที่อ่านหนังสือฯ

2.1 ด้านดำเนินงานสิ่งพิมพ์ มีอยู่ 2 เรื่องที่ควรปรับปรุง คือ การลงทะเบียน หนังสือ และหนังสือพิมพ์ การลงทะเบียนสิ่งพิมพ์ มีประโยชน์ในแง่การตรวจสอบและการบันทึก ถึงสิ่งพิมพ์ที่มีอยู่ในที่อ่านหนังสือฯ ว่าสิ่งพิมพ์ชื่อนั้น ๆ หรือฉบับนั้น ๆ ได้รับแล้วหรือยัง ได้รับเมื่อ ไร ใช้เพื่อเป็นหลักฐานในการทวงถาม ถ้าสิ่งพิมพ์ชื่อนั้น ๆ ยังไม่ได้รับ การลงทะเบียนเป็น งานที่ต้องใช้ความรู้ เกี่ยวกับลักษณะของสิ่งพิมพ์นั้นเล็กน้อย การอบรมฝึกฝนน่าจะสามารถแก้ปัญหา ได้ แต่ผลการวิจัยพบว่าส่วนใหญ่ (ร้อยละ 42.70) คณะกรรมการที่อ่านหนังสือฯ ไม่มีผู้ใดที่ เคยได้รับการอบรมจากกรมการศึกษานอกโรงเรียนเลย อีกทั้งงานดังกล่าวเป็นงานที่ต้องใช้ เวลา ต้องทำทุกวัน (เพราะหนังสือพิมพ์จะมาถึงที่อ่านหนังสือฯ ทุกวัน) ดังนั้นความรู้เกี่ยวกับ การลงทะเบียน และการเอาใจใส่จากผู้รับผิดชอบจะเป็นปัจจัยสำคัญของการดำเนินงาน ด้าน สิ่งพิมพ์

2.2 ด้านการดำเนินงานที่อ่านหนังสือฯ ผลที่ได้จะอยู่ในเกณฑ์ที่น่าพอใจยกเว้น เรื่องการเก็บสถิติต่าง ๆ เกี่ยวกับที่อ่านหนังสือฯ ประโยชน์ของการเก็บสถิติที่สำคัญคือ ใช้เป็น

หลักฐานประกอบการพิจารณาการดำเนินงานที่อ่านหนังสือได้ เช่น สถิติผู้ใช้ ถ้ามีสถิติผู้ใช้สูง แสดงว่าที่อ่านหนังสือ ได้รับความนิยมนมาก อาจจะใช้ในการจัดสรรงบประมาณ จากหมู่บ้านในการขยายที่อ่านหนังสือได้ แต่การเก็บสถิติผู้ใช้ผู้เก็บจะต้องประจำอยู่ ณ ที่อ่านหนังสือตลอดเวลา ซึ่งในสภาพปัจจุบันที่ผู้รับผิดชอบส่วนใหญ่ (ร้อยละ 55.06) เป็นผู้ที่ได้รับการแต่งตั้ง และส่วนใหญ่ (ร้อยละ 42.70) ไม่ได้รับการอบรม ทั้งงานดูแลที่อ่านหนังสือ เป็นงานอาสาสมัคร ดังนั้นในปัจจุบันที่อ่านหนังสือ จึงมีปัญหาเรื่องการเก็บสถิติ

2.3 ด้านกรรมการที่อ่านหนังสือ ผลที่ได้ส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ที่น่าพอใจ แต่มีเรื่องที่ต้องปรับปรุงอยู่เรื่องเดียวคือ เรื่องการอบรมของกรรมการที่อ่านหนังสือ เนื่องจากกรรมการส่วนใหญ่ (ร้อยละ 42.70) เป็นผู้ที่ไม่ได้รับการอบรม ซึ่งผู้วิจัยไม่ทราบสาเหตุที่แน่นอน ส่วนเรื่องการจัดการที่อ่านหนังสือ ด้านการดูแล มักจะได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี อาจจะเป็นเพราะที่อ่านหนังสือ อยู่ในหมู่บ้านนั่นเอง การคมนาคมสะดวก เนื่องจากการวิจัยเรื่องนี้ไม่ได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างความเอาใจใส่ของคณะกรรมการกับที่อ่านหนังสือ แต่มีงานวิจัยหลายชิ้นที่ระบุอุปสรรคในการดำเนินงานว่าเป็น เพราะผู้ดูแลไม่มีความสนใจที่อ่านหนังสือ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคเหนือ 2522 ; กรมการศึกษานอกโรงเรียน, ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้ 2525) แต่ผลการวิจัยของกรมการศึกษานอกโรงเรียน, กองแผนงานและวิจัย (2527) พบว่าความสนใจและความรับผิดชอบของคณะกรรมการไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพของการจัดที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้แย้งกับผลการวิจัยที่ผ่านมา แต่งานวิจัยชิ้นนี้ผู้วิจัยระบุว่า "อาจจะมึจุดอ่อนด้านวิธีการวิจัยเอง" (กรมการศึกษานอกโรงเรียน กองแผนงานและวิจัย 2527 : 54) แต่เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความเอาใจใส่ของที่อ่านหนังสือ กับประสิทธิภาพของที่อ่านหนังสือ น่าจะได้มีการศึกษาต่อไป

2.4 ด้านผู้ใช้ รวมทั้งพฤติกรรมของผู้ใช้ มีการศึกษากันมากทั้งจากตัวผู้ใช้เอง จากการสังเกตผู้ใช้ และจากการสัมภาษณ์ผู้ดูแลที่อ่านหนังสือ เกี่ยวกับผู้ใช้ งานวิจัยเรื่องนี้ศึกษาผู้ใช้จากการสังเกต และจากการสัมภาษณ์ ซึ่งผลที่ได้มิได้แตกต่างจากผลการวิจัย จากผู้ที่ทำได้ไว้แล้วมากนัก คือ มีผู้ใช้เฉลี่ยวันละ 20 คน ซึ่งจากที่มีผู้ศึกษาไว้แล้วจะมีผู้ใช้ 18-20 คน (จिरายู คาศรี 2519 ; กรมการศึกษานอกโรงเรียน, กองแผนงานและวิจัย 2527 ; กรมการศึกษานอกโรงเรียน 2531) และพฤติกรรมการใช้ก็คล้ายคลึงกันคือมีการพูดคุยกันต่อถึงเรื่อง

ที่อ่าน แต่สำหรับผลการค้นพบของจิรายุ คาศรี (2519) ระบุว่า ผู้ใช้กระจายข่าวต่อให้คนอื่นได้รับทราบ

จากการพิจารณาสภาพของที่อ่านหนังสือฯ ซึ่งได้อภิปรายไปแล้ว พบว่า สภาพที่อ่านหนังสือฯ ไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมากนัก เรื่องนี้ น่าจะมีผลต่อผู้ใช้ด้วยเช่นกัน การเปลี่ยนชื่อจากที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน มาเป็นที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ในปี พ.ศ. 2524 ด้วยเหตุผลว่า ที่อ่านหนังสือฯ น่าจะมีสิ่งพิมพ์อื่นด้วยนอกจากหนังสือพิมพ์ แต่ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าที่อ่านหนังสือฯ ร้อยละ 67.42 ส่วนใหญ่ไม่มีจุลสาร ร้อยละ 39.33 ไม่มีวารสาร และร้อยละ 42.70 ไม่มีหนังสือ ประกอบกับในปัจจุบันสารนิเทศที่ผ่านทางสื่อต่าง ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ แพร่หลายรวดเร็วมาก และจำนวนครัวเรือนที่มีเครื่องรับโทรทัศน์วิทยุ ก่อนข้างจะมีจำนวนสูง กล่าวคือ ในภาคใต้ ปี 2530 อัตราส่วนของครัวเรือนที่มีเครื่องรับโทรทัศน์คิดเป็นร้อยละ 40.60 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2530 : 27) ส่วนเครื่องรับวิทยุในภาคใต้ จากการสำรวจปี 2522 พบว่า จำนวนร้อยละของครัวเรือนที่มีเครื่องรับวิทยุต่อครัวเรือนทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 73.40 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ 2522 : 13) สื่อเหล่านี้เป็นสื่อที่แย่งการอ่านไปจากที่อ่านหนังสือฯ และเป็นสื่อที่สามารถดึงดูดผู้ใช้ได้ง่าย เพราะผู้ใช้จะได้เห็นทั้งภาพและได้ยินทั้งเสียงในขณะเดียวกัน อีกทั้งเป็นสื่อที่สามารถให้บริการในที่อยู่อาศัยของผู้ใช้อีกด้วย โดยเฉพาะวิทยุกระจายเสียง ประชาชนทั่วไปสามารถซื้อหาได้ราคาไม่แพง และยังพกพาไปได้ทุกที่ ต่างจากสื่อสิ่งพิมพ์ในที่อ่านหนังสือฯ ที่ต้องเดินทางจากที่พักไปอ่านยังที่อ่านหนังสือฯ แต่ที่อ่านหนังสือฯ จะมีประโยชน์ต่อผู้ใช้ ในกรณีที่ประชาชนต้องการพบปะพูดคุยกับเพื่อนบ้าน เพราะผลการวิจัยพบว่า นอกเหนือจากการอ่านแล้วผู้ใช้ที่อ่านหนังสือฯ เพื่อพูดคุยกับเพื่อนบ้านจำนวนสูงถึงร้อยละ 45.90

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้

ข้อเสนอแนะบางประการต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ดังนี้

1.1 ด้านการดำเนินงานสิ่งพิมพ์ และที่อ่านหนังสือฯ ถ้าผู้เกี่ยวข้องจะได้ทำคู่มือปฏิบัติงานแจกจ่ายแก่ผู้ดูแลที่อ่านหนังสือฯ น่าจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ปฏิบัติงานเป็นอย่างยิ่ง ในกรณีที่การอบรมทำได้ไม่ทั่วถึง คู่มือปฏิบัติงานนี้ควรเขียนให้ง่าย มีภาพประกอบให้ผู้ดูแลที่อ่านหนังสือแล้วสามารถปฏิบัติตามได้ง่าย

1.2 สิ่งพิมพ์อื่น ๆ นอกเหนือไปจากหนังสือพิมพ์ ควรมีเนื้อหาสอดคล้องกับการประกอบอาชีพของประชาชนในแต่ละหมู่บ้านนั้น และควรเป็นข้อมูลที่ทันสมัยเพื่อประชาชนจะได้ใช้อ้างอิง เพราะพัฒนาอาชีพของตนสืบไป

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยพฤติกรรมการใช้ที่อ่านหนังสือฯ ของผู้ใช้ ว่าผู้ใช้ที่อ่านหนังสือฯ ตรงตามวัตถุประสงค์ของกรมการศึกษานอกโรงเรียนที่ได้ตั้งไว้หรือไม่ เพียงใด

2.2 ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเอาใจใส่ของกรมการผู้รับผิดชอบที่อ่านหนังสือฯ กับผลการดำเนินงานที่อ่านหนังสือฯ โดยตรง ว่ามีผลสัมพันธ์กันแค่ไหนอย่างไร

2.3 ควรมีการศึกษาถึงการรับข่าวสารของประชาชนในหมู่บ้าน ที่มีที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านว่า ประชาชนได้รับทราบข่าวสารจากสื่อประเภทใดมากที่สุด และสื่อประเภทใดที่ประชาชนใช้ให้ความเชื่อถือ และนำไปปฏิบัติการมากที่สุด ปัญหาและอุปสรรคของประชาชนในการที่จะเข้าถึงสื่อเหล่านั้น ซึ่งผลจากการวิจัยนี้ กรมการศึกษานอกโรงเรียน อาจนำไปใช้ในการให้บริการข่าวสารต่อประชาชนต่อไป